

Bakó Tihamér, Zana Katalin

„A HOLOKAUSZT TRAUMÁJÁNAK TRANSZGENERÁCIÓS ÁTÖRÖKÍTÉSE – MEGELŐZÉS ÉS TERÁPIA” CÍMŰ NEMZETKÖZI PROGRAM BEMUTATKOZÁSA

A „Visegrad Fund” (Visegrádi Alap) támogatásával

A projekt azonosítója: 22120162

A projekt kezdete: 2022. 01. 01., vége: 2024. 03. 31.

A projekt magyar résztvevői: Bakó Tihamér és Zana Katalin pszichoanalitikusok (a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület tagjai) és a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület.

A PROJEKT BEMUTATÁSA

A múlt évszázad tragikus történelmi eseményei – az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása, az I. Világháború, a fasizmus térnyerése, a II. Világháború kegyetlensége, majd a kommunista rezsim hatalomra kerülése – a lakosság szinte teljes egészét valamilyen módon érintették. Az egymásra halmozódó, nagyrészt feldolgozatlan traumák nemzedékről-nemzedékre, a túlélők gyermekeire, unokáira és mára dédunokáira öröklődtek. A traumatikus eseményt gyakran maguk az áldozatok is titkolták, hatását igyekeztek elfojtani. Az egyéni szintű elfojtás, tagadás ugyanakkor nem független a társadalmi szintű hallgatástól, a társadalmi párbeszéd hiányától. A traumatikus eseményhez képest évtizedek teltek el, mire a lélektani hatások feldolgozása elkezdődhetett – ha ugyan elkezdődött. A feldolgozás folyamata máig tart. A segítséget nyújtók – pszichológusok és más segítő szakmák képviselői, valamint a dokumentálásban és a feldolgozásban részt vevő más szakmák képviselői, pl. történészek, szociológusok, levéltári dolgozók – többnyire elszigetelten dolgoznak, és nincs, vagy csak szórványos kapcsolat van a Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Magyarországon dolgozó szakemberek között. Jelen projekt célja, hogy összekösse a résztvevő országokban dolgozó szakembereket, és lehetőséget teremtsen a tapasztalatcserére, az együttműködésre, illetve a közös szakmai irányelvek megfogalmazására.

A PROJEKT RÉSZTVEVŐINEK BEMUTATÁSA

A projekt koordinátora a cseh Rafael Intézet (Rafael Institute). A Rafael Intézet olyan pszichológusokból, pszichoterapeutákból álló közösség, melynek tagjait a társadalmi traumák kezelése és megelőzése, valamint a trauma transzgenerációs átadása foglalkoztatja. Sokuk személyesen vagy családjuk által érintett, holokauszt túlélő családból származnak, míg mások régóta foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Az intézet célja, hogy ismereteit és tapasztalatait minél szélesebb körben megossza, nem csupán a témával foglalkozó szakemberekkel, de a nagyközönséggel is. Ennek érdekében – a terápiás segítségen túl – átfogó oktatási programot és rendszeres beszélgetésekkel egybekötött előadásokat, ismeretterjesztő rendezvényeket szerveznek, lehetőséget teremtve a lakossággal való párbeszédre. A Rafael Intézet egyéni vagy csoportos pszichoterápiás segítséget is kínál a holokauszt túlélők és leszármazottaik számára. Az intézet pszichológusai és pszichiátriai 2019-ben jelentették meg *Transgenerational transmission of (not only) trauma* – magyarul: A (nem csupán) traumatikus esemény transzgenerációs átadása című könyvüket. A közreműködésben részt vevő többi ország képviselői is olyan szakemberek, akik hosszú évek óta foglalkoznak a témával és publikálják az ezzel kapcsolatos eredményeiket.

Lengyelországban Katarzyna Prot-Klinger (pszichiáter), Lukasz Biedka (pszichológus) és munkatársai a szélsőséges traumának kitett egyének és családok kezelésének specialistái. A holokauszt-túlélőkről, a társadalmi emlékezetről és a második generáció jellegzetességeiről jelent meg számos publikációjuk.

2020-ban az angol Routledge, majd 2021-ben a Medicina kiadó gondozásában magyar nyelven is megjelent Bakó Tihamér és Zana Katalin pszichoanalitikusok könyve, *A transzgenerációs trauma és terápiája, A transzgenerációs atmoszféra* (*Transgenerational Trauma and Therapy, The Transgenerational Atmosphere*) címmel. Ebben a szerzők a társadalmi trauma, többek között a holokauszt trauma túlélőire és azok leszármazottaira kifejtett hatásairól, a trauma transzgenerációs átadásának formáiról és terápiás tapasztalataikról írnak.

Szlovákiában Monika Vrzgulová és Peter Salner etnológusok a holokauszt traumájának családtörténetben való megjelenését kutatják. A szerzőpáros számos szóbeli történeti kutatást végzett és ezek eredményeit publikálta, illetve részt vett a *Jewish identity, community and generational memory* (magyarul: Zsidó identitás, közösség és generációs emlékezet) című interdiszciplináris szeminárium szervezésében.

A PROJEKT CÉLKITŰZÉSEI

A visegrádi régió országaiban eddig döntően elszigetelt kísérletek történtek a túlélők és leszármazottaik – a háború utáni második, harmadik és már negyedik generáció – terápiás kezelésére. Ennek a projektnek az a célja, hogy pótolja a hiányt, összekapcsolva a témával foglalkozó szervezeteket és a téma iránt érdeklődőket. A projekt további célja, hogy a holokauszt traumáján keresztül vizsgálja a társadalmi trauma generációkon átívelő transzmissziójának folyamatát, vagyis a trauma átörökítését.

A projekt tervezett lépései:

1. Együttműködés kialakítása, szakmai és kutatási információk, dokumentumok és tapasztalatok cseréje.
2. Webináriumok szervezése az együttműködés kialakítása céljából a partnerek számára.
3. Webináriumok szervezése a nyilvánosság és a zsidó közösségek számára.
4. Személyes találkozások, konferenciák szervezése.
5. Közös álláspont kialakítása a traumák transzgenerációs átadásáról és kezeléséről, valamint a traumával összefüggő rezilienciáról.
6. Az együttműködés tapasztalatainak megosztása a laikus és szakmai közösséggel.

Fő célunk, hogy a projekt során szerzett információk és tapasztalatok a gyakorlatba is átültethetők legyenek, vagyis segítsék a túlélők és leszármazottaik gondozását és terápiáját.

A PROJEKT JELENLEGI ÁLLÁSA MAGYARORSZÁGON

A projekt első szakasza már lezárult, a részt vevő országok bemutatkoztak, és beszámoltak a holokauszt túlélőkkel, valamint leszármazottaikkal történő terápiák tapasztalatairól. Emellett szó volt az érintett országok holokauszt eseményeinek sajátos történelmi-társadalmi jellemzőiről is, arról, hogy mi történt, vagy éppen nem történt meg a társadalmi szintű feldolgozás terén. A magyar team 2022. május 6-án mutatkozott be. A projekt további szakaszában találkozásokat és párbeszédet tervezünk a nyilvánossággal, illetve a zsidó közösségekkel. Ennek részeként június 8-án Pécsen jártunk, ahol a *Pécsi Zsidó Szabadegyetem* keretében előadást tartottunk *A transzgenerációs trauma és terápiája. A transzgenerációs atmoszféra* címmel. Az előadást – melyen érintettek, érdeklődők és szakemberek is részt vettek – kötetlen beszélgetés követte.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A projekt finanszírozója a Nemzetközi Visegrádi Alap (<http://www.visegradfund.org>), melyet Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia kormánya pénzügyileg is támogat. Az Alap küldetése a fenntartható regionális együttműködések előmozdítása Közép-Európában. A projektről további információ az alábbi honlapon található: <https://www.transgenerationtransfer.eu>

Bakó Tihamér
bakotihamer@gmail.com

Zana Katalin
zana697@gmail.com